

Sygn. akt IV U 594/22

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 4 kwietnia 2023 roku

Sąd Okręgowy w Sieradzu IV Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych

w składzie:

Przewodniczący: sędzia Dorota Załęska

Protokolant: st. sekr. sąd. Katarzyna Wawrzyniak

po rozpoznaniu na rozprawie w dniu 21 marca 2023 roku w Sieradzu

odwołania J. M.

od decyzji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych II Oddział w Ł.

z 22 listopada 2022 r. Nr (...)

w sprawie J. M.

przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych II Oddział w Ł.

o wysokość emerytury

zmienia zaskarżoną decyzję i zobowiązuje organ rentowy do przeliczenia emerytury J. M., z uwzględnieniem jako okresu składkowego, okresu od 1 października 1976 roku do 16 sierpnia 1978 roku.

Sygn. akt IV U 594/22

UZASADNIENIE

Decyzją z 22.11.2022r. Zakład Ubezpieczeń Społecznych odmówił J. M. prawa do przeliczenia emerytury z argumentacją, że okres szkolenia jako uczestnik OHP, nie jest okresem pełnienia czynnej służby wojskowej.

Nie podzielając treści w/w decyzji J. M. złożył odwołanie wnosząc o zmianę decyzji i przeliczenie świadczenia. Wskazywał, że w okresie od 1.10.1976 – 16.06.1978, jako uczestnik OHP odbywał służbę wojskową oraz pracował na budowie w (...) w S. jako murarz od poniedziałku do piątku; w soboty i w niedziele odbywały się szkolenia wojskowe.

W odpowiedzi na odwołanie organ rentowy wnosi o oddalenie odwołania.

Sąd Okręgowy ustalił następujący stan faktyczny:

J. M., ur. (...)

W okresie od 1.10.1976 - 16.06.1978. był uczestnikiem Ochotniczego Hufca Pracy z.s w S. , ul. (...). W skierowaniu do OHP był formularz dotyczący wyboru zawodu, w którym uczestnik chciałby zdobywać kwalifikacje. Wnioskodawca przyuczał się do zawodu murarza i został skierowany przez komendanta OHP - M. K. do pracy w (...) w S.. J. M. najpierw odbywał kurs murarza.

W (...) był mistrz, przy którym uczyli się murarze. Najpierw był egzamin praktyczny, w ramach którego przyszli murarze podawali mistrzowi cegłę, robili zaprawę. Następnie był egzamin teoretyczny. Po zdaniu egzaminu, przed przystąpieniem do pracy w (...) jako murarz, wnioskodawca był skierowany na badania lekarskie, wysokościowe. J. M. pracował w (...) po 8 godzin dziennie od 7 - 15. Za wykonywaną pracę otrzymywał niewielkie wynagrodzenie. Były przerwy śniadaniowe po 10 -15 minut.

W okresie zimowym (...) zapewniało wszystkim konserwy. Wnioskodawca pracował na budowie bloków mieszkalnych, budowie „starego” budynku sądu w Sieradzu. W OHP były dyżury. Jeśli dyżur przypadał w określony dzień, wtedy nie szło się do pracy.

J. M. stawał na komisji wojskowej. Był wybór dotyczący rodzaju odbywania służby wojskowej, tj. albo w ramach OHP, albo zasadniczej służby wojskowej. Odwołujący wybrał OHP. Wnioskodawca nie pamięta od kogo otrzymał kartę powołania do odbycia służby.

W ramach OHP w okresie od 1.10.1976 - 16.06.1978. J. M. odbył szkolenie poborowych w oddziałach samoobrony (360 godzin). Szkolenia poborowych odbywały się w soboty i w niedziele. Przez resztę tygodnia, od poniedziałku do piątku pracował w (...).

W ramach szkolenia była nauka strzelania, zakładania masek przeciwgazowych, rzuty granatem, podstawowe zasady samoobrony. Pierwszy i drugi rocznik liczył po około 100 mężczyzn. Szkolenia prowadzili wojskowi w stopniu pułkownika z miejscowej jednostki wojskowej. Były przepustki udzielane przez komendanta OHP. Uczestnicy OHP otrzymywali z OHP niebieskie mundury, a zielone mundury nosili wojskowi. Po odbyciu szkolenia poborowych, J. M. został przeniesiony do rezerwy na podstawie ustawy z 21.11.1967r. o powszechnym obowiązku obrony PRL (**zeznania wnioskodawcy na nagraniu CD – 00:23:22 – 00:28:45 k. 13/akta sprawy; zaświadczenie z 28.9.2022r./akta ZUS**).

Decyzją z 9.06.2022r., organ rentowy ustalił J. M. kapitał początkowy na dzień 1.01.1999r. w wysokości 19 403,56zł. Do ustalenia podstawy wymiaru kapitału początkowego uwzględniono wynagrodzenie, które stanowiło podstawę wymiaru składek na ubezpieczenie społeczne z 10 lat kolejnych kalendarzowych tj. od 1.01.1981 – 31.12.1990 ze wskaźnikiem wysokości kapitału początkowego wynoszącym 16%. Do ustalenia wartości kapitału początkowego przyjęto 3 lata, 7 miesięcy i 12 dni okresów składkowych. Do ustalenia wartości kapitału początkowego nie uwzględniono okresu od: 24.06.1976 – 10.09.1976 – świadectwo nie spełnia wymogów formalnych, 1.10.1976 – 16.08.1978 - nie został wystarczająco udowodniony (**decyzja z 9.06.2022r./akta kapitałowe**).

Decyzją z 14.06.2022r., ZUS przyznał J. M. emeryturę od 11.05.2022r., tj. od daty osiągnięcia wieku 65 lat (**decyzja k. 14 -16/akta ZUS**).

Decyzją z 22.08.2022r., ZUS II Oddział w Ł. ponownie ustalił J. M. wartość kapitału początkowego na dzień 1.01.1999r. w wysokości 26 768,72zł. Do ustalenia wartości kapitału początkowego wnioskodawcy przyjęto 5 lat, 9 miesięcy i 8 dni okresów składkowych. Do ustalenia podstawy wymiaru kapitału początkowego uwzględniono wynagrodzenie, które stanowiło podstawę wymiaru składek na ubezpieczenie społeczne z 10 lat kolejnych kalendarzowych tj. z lat 1978-1987 ze wskaźnikiem wysokości kapitału początkowego wynoszącym 27,92%. Do ustalenia wartości kapitału początkowego nie uwzględniono okresu od 1.10.1976 - 16.08.1978. Wskazano, że okres ten może zostać przyjęty do obliczenia wysokości kapitału początkowego po przedstawieniu dowodów w celu wyjaśnienia, czy to szkolenie wiązało się z pracą w (...) (**decyzja z 22.08.2022r./akta kapitałowe**).

W dniu 3.10.2022r., J. M. złożył w ZUS zaświadczenie wystawione przez (...) Centrum (...) w S. z 28.09.2022r., celem przeliczenia emerytury (**zaświadczenie z 28.09.2022r./akta ZUS**).

Decyzją z 22.11.2022r. Zakład Ubezpieczeń Społecznych odmówił J. M. prawa do przeliczenia emerytury, na podstawie przedłożonego zaświadczenia z (...) Centrum (...) w S. w okresie od 1.10.1976 – 16.06.1978 z argumentacją, że okres szkolenia jako uczestnik OHP, nie jest okresem pełnienia czynnej służby wojskowej (**decyzja/akta ZUS**).

Powyższy stan faktyczny Sąd ustalił na podstawie materiału dowodowego zgromadzonego w sprawie i w postępowaniu przed organem rentowym. Fakty związane z charakterem pracy i odbyciem szkolenia w formacjach samoobrony przez wnioskodawcę jako uczestnika Ochotniczego Hufca Pracy w S. w okresie od 1.10.1976 – 16.06.1978, Sąd ustalił na podstawie zeznań wnioskodawcy, którym dał w pełni wiarę, jako korelującymi z zaświadczeniem (...) Centrum (...) w S. z 28.09.2022r.

Sąd Okręgowy zważył:

Odwołanie zasługuje na uwzględnienie.

W świetle zaświadczenia (...) Centrum (...) w S. z 28.09.2022r. nie budzi wątpliwości, że wnioskodawca w okresie od 1.10.1976 – 16.06.1978 był uczestnikiem OHP w S., co także wynika z zeznań samego wnioskodawcy.

Zgodnie z §17 Uchwałą Nr 185 Rady Ministrów z 30 czerwca 1972r. (M.P.1972.36.199 z dnia 1972.07.24) w sprawie ochotniczych hufców pracy Związku (...), która weszła w życie 24 lipca 1972r.(utraciła moc 28 grudnia 1982r.), uczestnicy OHP trwających co najmniej 2 lata, którzy w danym roku kalendarzowym kończą 19 lat życia i więcej, odbywają szkolenie poborowych w oddziałach samoobrony, jeżeli zostali przeznaczeni do tego szkolenia w czasie stawania do poboru (ust. 1) . .

Szkoleniem poborowych w oddziałach samoobrony mogą być również objęci uczestnicy OHP, którzy ukończyli co najmniej 17 lat życia, jeżeli zgłoszą się ochotniczo do poboru i zostaną przeznaczeni do tego szkolenia (ust. 2) .

Uczestników OHP, którzy odbyli przez okres dwóch lat programowe szkolenie w oddziałach samoobrony nie powołuje się do zasadniczej służby wojskowej (ust.5).

Powołane powyżej przepisy wskazują, że szkolenia poborowych w oddziałach samoobrony podlegali także uczestnicy OHP, którzy ukończyli 17 lat, którzy zgłosili się ochotniczo do poboru oraz którym nadano przydział organizacyjno-mobilizacyjny do takiego szkolenia. Zeznania wnioskodawcy wspólnie z zaświadczeniem (...) Centrum (...) w S. z 28.09.2022r. potwierdzają tym samym przynależność do OHP, stawiennictwo na komisji poborowych, przydział organizacyjno-mobilizacyjny do odbycia szkolenia poborowych w oddziałach samoobrony.

Jak stanowi z kolei §19 ust. 1 i 2 cyt. na wstępie uchwały, uczestnikom OHP, o których mowa w §17 ust. 1 i 2, nadaje się przydziały organizacyjno-mobilizacyjne do szkolenia poborowych w oddziałach samoobrony. Zasady i tryb nadawania przydziałów organizacyjno-mobilizacyjnych oraz szczegółową organizację i sposób odbywania szkolenia poborowych w oddziałach samoobrony określają przepisy wydane na podstawie art. 122 ust. 3 i art. 136 ustawy z dnia 21 listopada 1967r. o powszechnym obowiązku obrony Polskiej Rzeczypospolitej Ludowej (Dz. U. Nr 44, poz. 220).

Jak wynika z art. 120 ust. 1 pkt 1 ustawy z 21.11.1967r. o powszechnym obowiązku obrony Polskiej Rzeczypospolitej Ludowej, w brzmieniu obowiązującym w spornym okresie, obowiązek służby w formacjach samoobrony polega na odbywaniu szkolenia poborowych w oddziałach samoobrony.

Zgodnie z art. 121 ust. 1 pkt 1 ustawy, obowiązkowi służby w formacjach samoobrony podlegają:

1) poborowi przeznaczeni do szkolenia w oddziałach samoobrony i kobiety przeznaczone do tego szkolenia;

2) żołnierze rezerwy przeznaczeni do służby w formacjach samoobrony;

3) mężczyźni zwolnieni od obowiązku służby wojskowej przeznaczeni do służby w formacjach samoobrony i kobiety przeznaczone do służby w tych formacjach stosownie do art. 37 - do końca roku kalendarzowego, w którym kończą sześćdziesiąt lat życia.

W myśl art. 122 ust. 1 i 2, przeznaczenie do służby w formacjach samoobrony następuje w drodze nadania przydziału organizacyjno-mobilizacyjnego osobom obowiązany do tej służby. Przydziały organizacyjno-mobilizacyjne nadaje właściwy powiatowy sztab wojskowy.

Zgodnie z art. 123 ust. 1, osoby, którym nadano przydziały organizacyjno-mobilizacyjne do służby w formacjach samoobrony, są obowiązane zgłaszać się do tej służby w określonym terminie i miejscu na wezwanie komendanta oddziału lub innej jednostki organizacyjnej formacji samoobrony.

W myśl art. 124 ustawy, szkolenie poborowych w oddziałach samoobrony polega na odbywaniu w okresie trzech lat:

1) zajęć szkoleniowych organizowanych w czasie wolnym od pracy;

2) przeszkolenia na obozie szkoleniowym przez okres do trzydziestu dni;

3) ćwiczeń praktycznych uzasadnionych potrzebami obrony lub interesem Państwa.

Łączny czas szkolenia poborowych w oddziałach samoobrony nie może przekraczać sześćdziesięciu dni w roku. Do czasu tego nie wlicza się okresów udziału w zwalczaniu klęsk żywiołowych.

W myśl art. 125 ust. 1-4 ustawy, do szkolenia poborowych w oddziałach samoobrony powołuje się poborowych przeznaczonych do tego szkolenia stosownie do art. 35, w drodze nadania im przydziału organizacyjno-mobilizacyjnego do określonego oddziału samoobrony.

Przydziały organizacyjno-mobilizacyjne do szkolenia poborowych w oddziałach samoobrony może nadawać właściwy powiatowy sztab wojskowy bez wniosków, o których mowa w art. 122 ust. 2.

Do osób odbywających szkolenie poborowych w oddziałach samoobrony stosuje się odpowiednio art. 81-83.

Jak stanowi art. 83 ustawy, żołnierzy, którzy odbyli wojskowe szkolenie poborowych, powiatowy sztab wojskowy przenosi do rezerwy.

Wnioskodawca jako uczestnik OHP, po odbyciu szkolenia poborowych w oddziałach samoobrony został przeniesiony do rezerwy, co potwierdza zaświadczenie (...) Centrum (...) w S. 28.09.2022r.

Jak wynika z art. 133 ustawy, osoby odbywające służbę w formacjach samoobrony, są obowiązane do noszenia w czasie odbywania tej służby umundurowania lub specjalnych oznak, jeżeli umundurowanie lub oznaki zostały dla nich wprowadzone.

Z zeznań wnioskodawcy wynika, iż ochotnicy OHP nosili niebieskie umundurowanie. Nadto, jako uczestnik OHP w spornym okresie po odbyciu wstępnego przyuczenia w zawodzie murarza, został skierowany do pracy w (...) jako murarz. Pracował na budowach bloków mieszkalnych od godz. 7- 15. Przed podjęciem pracy odbył badanie wstępne, wysokościowe. Za pracę otrzymywał wynagrodzenie, były przerwy śniadaniowe, a zimą zakład zapewniał konserwy. W soboty i w niedziele były szkolenia prowadzone przez wojskowych w stopniu pułkownika, z miejscowej jednostki wojskowej.

Zgodnie z art. 137 ust. 1 – 2 ustawy, osobom odbywającym służbę w formacjach samoobrony przysługuje prawo: 1) do wynagrodzenia za czas pracy opuszczony w związku z odbywaniem tej służby; 2) do bezpłatnych świadczeń zakładów

społecznych służby zdrowia, jeżeli zachorowały albo doznały uszkodzenia zdrowia w związku z odbywaniem tej służby;
3) do zaopatrzenia emerytalnego w razie inwalidztwa powstałego w związku z odbywaniem tej służby.

Prawo do zaopatrzenia emerytalnego przysługuje również członkom rodzin osób zmarłych w związku z odbywaniem służby w formacjach samoobrony.

Na podstawie art. 142 ust. 2 ustawy z dnia 21 listopada 1967r. o powszechnym obowiązku obrony Polskiej Rzeczypospolitej Ludowej (Dz. U. z 1979r. Nr 18, poz. 111), zostało wydane rozporządzenie Rady Ministrów z 29 września 1980r. w sprawie zastępczej służby poborowych (Dz.U.1980.23.87).

Jak wynika z §1 ust. 1 pkt 4 cyt. rozporządzenia, poborowych przeznaczonych na ich prośbę do zastępczej służby poborowych, zwanej dalej "zastępczą służbą", powołuje się do odbycia tej służby w zakładach użyteczności publicznej, w szczególności w zakładach oczyszczania miast, w miejskich zakładach komunikacyjnych, w zakładach wodociągów i kanalizacji, w przedsiębiorstwach gospodarki mieszkaniowej świadczących usługi lub wykonujących remonty dla ludności, w zarządach dróg i mostów prowadzących roboty na terenie miast, w elektrociepłowniach i elektrowniach zaopatrujących ludność w energię ciepłą i energię elektryczną oraz w urzędach pocztowo-telekomunikacyjnych.

Jak stanowi §1 ust. 2 cyt. rozporządzenia, poborowych - z zastrzeżeniem ust. 3 oraz §2 ust. 2 - powołuje się do odbycia zastępczej służby w zakładach pracy położonych w miejscu pobytu stałego lub pobytu czasowego poborowych trwającego ponad 2 miesiące, zwanego dalej "miejscem pobytu", albo w zakładach pracy, do których możliwy jest codzienny dojazd do pracy.

Zgodnie z § 2 ust. 1 rozporządzenia, szefowie wojewódzkich sztabów wojskowych, stosownie do wytycznych Ministra Obrony Narodowej, ustalają corocznie liczbę poborowych, którzy mogą być przeznaczeni do odbywania zastępczej służby.

Jak stanowi §3 ust. 3 rozporządzenia, poborowy może być powołany do zastępczej służby nie później niż w ostatnim dniu roku kalendarzowego, w którym kończy 24 lata, a jeżeli powołanie w tym czasie nie mogło nastąpić z przyczyn określonych w art. 42 ust. 2 ustawy z dnia 21 listopada 1967 r. o powszechnym obowiązku obrony Polskiej Rzeczypospolitej Ludowej (Dz. U. z 1979 r. Nr 18, poz. 111), zwanej dalej "ustawą", nie później niż w ostatnim dniu roku kalendarzowego, w którym kończy 28 lat.

Jak wynika z §13 ust. 1, poborowemu przysługują od zakładu pracy, w którym pełni zastępczą służbę:

- 1) bezpłatne całodzienne wyżywienie albo równoważnik pieniężny,
- 2) bezpłatnie odzież ochronna, robocza i sprzęt ochrony osobistej, stosownie do norm obowiązujących w danym zakładzie pracy,
- 3) uposażenie w wysokości i na zasadach przewidzianych dla szeregowego zasadniczej służby wojskowej,
- 4) równoważnik pieniężny za ubranie,
- 5) nagrody na zasadach przewidzianych dla pracowników, które są wypłacane z planowanego osobowego funduszu płac,
- 6) bezpłatne zakwaterowanie w razie skoszarowania,
- 7) bezpłatnie pracownicze bilety miesięczne na przejazd z miejsca pobytu poborowego do zakładu pracy i z powrotem,
- 8) świadczenia socjalne finansowane z zakładowego funduszu socjalnego.

Zgodnie z §13 ust. 4 - 6, poborowemu przysługuje prawo korzystania z urządzeń socjalnych na zasadach określonych dla pracowników.

W razie czasowego wykonywania pracy poza siedzibą zakładu pracy poborowemu przysługują od zakładu pracy należności według zasad określonych w przepisach w sprawie diet i innych należności za czas podróży służbowych na obszarze kraju.

Poborowemu wykonującemu pracę w warunkach szkodliwych dla zdrowia lub szczególnie uciążliwych przysługuje dodatek za wykonywanie tych prac na zasadach określonych dla pracowników wykonujących takie same prace.

Zgodnie z art. 6 ust. 1 pkt 4 ustawy z 17.12.1998r. o emeryturach i rentach z FUS (Dz. U. z 2022r., poz. 504), okresami składkowymi są okresy czynnej służby wojskowej w Wojsku Polskim lub okresy jej równorzędne albo okresy zastępczych form tej służby.

Przedmiotem sporu było zaliczenie jako składkowego, okresu od 1.10.1976 - 16.06.1978, w którym wnioskodawca jako uczestnik OHP w wieku poborowym, pracował w (...) i odbywał szkolenie poborowych w oddziałach samoobrony.

Organ rentowy odmówił J. M. uwzględnienia powyższego okresu argumentując, że odbywanie szkolenia w tej formacji, nie jest okresem pełnienia czynnej służby wojskowej oraz, że w przedłożonym zaświadczeniu brak informacji, czy szkolenie w wymiarze 360 godzin wiązało się z zatrudnieniem w danym zakładzie pracy. Tego stanowiska Sąd Okręgowy nie podzielił. Cytowane powyżej przepisy ustawy z dnia 21 listopada 1967r. o powszechnym obowiązku obrony Polskiej Rzeczypospolitej Ludowej (Dz. U. z 1979r. Nr 18, poz. 111), w wersji obowiązującej w spornym okresie oraz przepisy wykonawcze - rozporządzenie Rady Ministrów z 29 września 1980r. w sprawie zastępczej służby poborowych (Dz.U.1980.23.87), oraz cyt. na wstępie przepisy uchwały nr 185 z 30.06.1972r. wskazują wyraźnie na możliwość odbywania przez uczestników OHP w wieku poborowym, zastępczej służby wojskowej w zakładach pracy, w ramach której wykonywali pracę i odbywali szkolenie w oddziałach samoobrony. Wnioskodawca na datę 1.10.1976 był w wieku poborowym (ukończył 19 lat), stawał na komisji wojskowej poborowych, wybrał formę zastępczą służby wojskowej – OHP i jako jego uczestnik otrzymał skierowanie do pracy w (...), w którym pracował w spornym okresie jako murarz, otrzymując wynagrodzenie oraz odbywał szkolenie w oddziałach samoobrony, a po jego odbyciu został przeniesiony do rezerwy.

W ocenie Sądu, zachodzą więc uzasadnione podstawy do uwzględnienia okresu od 1.10.1976 - 16.06.1978, jako okresu zastępczej formy służby wojskowej w rozumieniu art. 6 ust. 1 pkt 4 ustawy z 17.12.1998r. o emeryturach i rentach z FUS (Dz. U. z 2022r., poz. 504).

Mając na uwadze powyższe, na podstawie art. 477¹⁴§2 kpc, Sąd zmienił zaskarżoną decyzję i zobowiązał organ rentowy do przeliczenia emerytury J. M., z uwzględnieniem jako składkowego okresu od 1.10.1976 – 16.08.1978.